

V zarji novega stoletja.

Spisal dr. Evgen Lampe.

Stoletje — velika, pomembna beseda! Ko popisujemo zgodovino Adamovega rodu, merimo velike dobe razvoja po stoletjih. Dve dolgi življenjski dobi tvorita eno stoletje. Starček, ki gleda nazaj v svoje življenje, priznava, da se je izpremenilo vse okoli njega, odkar živi, misli in deluje. Izpreminjajo se nazoni, rodovi ginejo in nastopajo, mesta rastejo in propadajo, države se boré, zmagujejo, podlegajo. Razvaline se kopičijo, in iz njih klije novo, sveže življenje. Dve dolgi, človeški dobi sta eno stoletje. Stoletja pa se vežejo, kakor udi ene verige, kakor cveti enega venca. In v zvezi stoletij se vidi dosledni razvoj trpljenja in zmagovanja, umiranja in življenja, propadanja in vstajenja. In če razmotrivamo to zgodovino, vidimo, da plava nad njim večni genij onega neskončnega Izvora, ki lije moč v oslabelost in daje gibanje mrtvilu.

Minulo je devetnajsto stoletje, odkar je nastopila človeštvu ona blaga zarja, ki deli zgodovino našega rodu v dve dobi: v dobo priprave pred Kristusom — in v dobo obstinjenja po rojstvu Zveličarjevem. V neprestanem razvoju se človeštvo bori v teh stoletjih. Blage in sovražne sile delujejo v njem, najrazličnejši nagibi dajejo narodom tvorno moč, v boju se sile množé in rastejo. Često obupuje človeštvo v stiski razburka-

nega valovanja, in slabotni duh ne vidi zvezde-rešnice, ne spozna izhoda iz teme. A neka nevidna roka vodi nesrečo k sreči in razdiralne moči s skrivnostno silo kroti, da sodelujejo pri gradnji omike k splošnemu, skupnemu smotru. Poedinci ginejo v trpljenju, a njih vsota je višje vrste enota.

Mladi otroci stojimo ob grobu starega stoletja. Mladostna moč je svetovavka naših dejanj, in naše želje rojevajo naše nazore. Hrepenenje po nečem novem, naporovanje k doslej neznanim smotrom preveva vse naše javno življenje. Iz slovstva, iz umetnosti, iz modroslovja kot en mogočen glas prodira v megleno bodočnost to neukrotno teženje po novih, doslej neznanih uspehih naših dušnih sil. Tu kot trpeč Prometej, prikovan na skalo, tam kot divji Titan, naskakujoč Olimp, se bori človeštvo, da razvije v sebi tlečo iskro življenja in iz zemskega pepela vzplapola v višavo jasne svetlobe, odkoder jo je nekdanj kot slaboten utrinek dehnal večni Vladar svetlobe in gorkote.

Pred velikimi svetovnimi dejanji plapolajo baklje jasnih svetovnih idej. Saj se najmanjše svobodno dejanje ne rodi brez svitajoče misli, saj potnik brez svetlobe ne najde poti po šumi, saj mornar brez nebesnega solnca in brez busole ne premaga valovja, saj mogočni grom ne zagromi, če mu svetli